

О. А. ДОРОНИНА **РЕГУЛЮВАННЯ МІГРАЦІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МОЛОДІ НА ТЛІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА ІННОВАЦІЙ У ЗАЙНЯТОСТІ**

Стаття присвячена дослідженню проблем та перспектив регулювання міграційної мобільності молоді в умовах цифрової трансформації економіки та поширення інноваційних форм зайнятості. Розкрито сутність міграційної мобільності як феномену, що набуває ознак екстериторіальності, визначено її співвідношення з «цифровою» та «віртуальною» мобільністю. Використано методи аналізу, систематизації та порівняння, що дозволило комплексно оцінити трансформацію міграційної поведінки молоді під впливом технологічних змін. Визначено ключові виміри впливу цифровізації – розширення дистанційної зайнятості, поява нових професій та глобалізація ринку праці. Показано, що інноваційні форми зайнятості (гіг-економіка, фриланс) діють двовекторно: створюють можливості для роботи в Україні на іноземних ринках, але водночас спрощують механізми віртуальної еміграції. Систематизовано міжнародний досвід (Естонія, Ірландія, Португалія) та виокремлено моделі «цифрового тяжіння» і «мережевої ретенції», що дозволило адаптувати кращі практики до українських реалій. Запропоновано інноваційні інструменти державної політики: запровадження статусу «цифрового резидента» для легалізації доходів, створення єдиної цифрової платформи взаємодії з діаспорою та впровадження грантових програм підтримки кар'єри всередині країни. Розкрито практичне значення переходу від адміністративного контролю до сервісно-мотиваційної моделі регулювання, яка забезпечить збереження людського капіталу та перетворення міграційних процесів на ресурс підтримки національної економіки в умовах воєнного стану.

Ключові слова: міграційна мобільність молоді, цифровізація, інновації у зайнятості, ринок праці, національна безпека, державне регулювання, віртуальна мобільність, цифрова міграція, дистанційна робота, людський капітал, цифрові платформи.

O.A. DORONINA **REGULATION OF YOUTH MIGRATION MOBILITY IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION AND EMPLOYMENT INNOVATIONS**

The article is devoted to the study of problems and prospects for regulating youth migration mobility in the context of digital economic transformation and the spread of innovative forms of employment. The essence of migration mobility as a phenomenon acquiring features of extraterritoriality is revealed, and its correlation with “digital” and “virtual” mobility is defined. Methods of analysis, systematization, and comparison were used, allowing for a comprehensive assessment of the transformation of youth migration behavior under the influence of technological changes. The key dimensions of digitalization impact — the expansion of remote employment, the emergence of new professions, and the globalization of the labor market — are identified. It is shown that innovative forms of employment (gig economy, freelancing) act in two directions: creating opportunities for working in Ukraine for foreign markets, but at the same time simplifying mechanisms for virtual emigration. International experience (Estonia, Ireland, Portugal) is systematized, and models of “digital attraction” and “network retention” are singled out, which allowed adapting best practices to Ukrainian realities. Innovative instruments of state policy are proposed: the introduction of “digital resident” status for income legalization, the creation of a unified digital platform for interaction with the diaspora, and the implementation of grant programs to support careers within the country. The practical significance of the transition from administrative control to a service-motivational regulation model, which will ensure the preservation of human capital and the transformation of migration processes into a resource for supporting the national economy under martial law conditions, is revealed.

Keywords: youth migration mobility, digitalization, employment innovations, labor market, national security, state regulation, virtual mobility, digital migration, remote work, human capital, digital platforms.

Постановка завдання. В умовах тривалої повномасштабної війни та одночасної стрімкої цифрової трансформації економіки в Україні особливо загострюється суперечність між потребою збереження й розвитку молодіжного трудового потенціалу в межах країни та зростанням можливостей для його реалізації за кордоном у дистанційних, гнучких і нестандартних формах зайнятості. Науковці та експерти відзначають, що скорочення чисельності економічно активного населення, насамперед молоді, вже сьогодні створює критичні ризики для національного ринку праці та відбудовних процесів як тепер, так і в майбутньому.

Цифрові технології розширюють простір професійної самореалізації молоді, послаблюють територіальні обмеження та полегшують доступ до глобального ринку праці, що підсилює її міграційну мобільність у напрямку як тимчасового, так і тривалого виїзду за межі України. Водночас національна система регулювання міграційних процесів і ринку праці залишається зорієнтованою переважно на традиційні форми трудової міграції, які не враховують поєднання фізичної та «цифрової» мобільності молоді, її роботи на іноземних роботодавців як за кордоном, так і перебуваючи в Україні. Це зумовлює появу нових

викликів для державної міграційної, молодіжної та соціально-трудової політики, пов'язаних із ризиком втрати найбільш активної та інноваційно спроможної частини людського капіталу, що загрожує національній безпеці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує, що сьогодні вітчизняними вченими активно вивчаються проблеми міграції населення України, у тому числі молоді, її вплив на відтворення людського капіталу, регіональний розвиток, стан ринку праці, безпеку країни. Цим проблемам присвячують свої праці Лібанова Е., Позняк О., Цимбал О. [4], Біль М., Махонюк О. та ін. [2], Садова У. [5; 7; 8], Васильців Т. [6], Бараник З. [1] та інші.

Окремий науковий напрям становлять публікації, присвячені трансформації зайнятості під впливом цифровізації, появі нових форматів праці, нових професій, зміні вимог до кваліфікації працівників. В цьому напрямі плідно працюють Мульська О., Левицька О., Куцик В. [9], Краус Н., Краус К., Манжура О. [3], Пищуліна О. [10], Семікіна М. [11], Уманець Т., Шаталова Л. [12] та інші.

Водночас фрагментарним залишається вивчення взаємозв'язку цифровізації та інновацій у сфері

зайнятості в контексті їх впливу на трансформацію саме молодіжної міграційної мобільності, що потребує глибшого аналізу для перетворення цих викликів на ресурс національної економіки, на важіль підтримки національної безпеки. Це актуалізує необхідність теоретичного обґрунтування та практичного аналізу напрямів регулювання міграційних процесів молоді в умовах цифрової економіки задля розробки дієвих рекомендацій.

Мета дослідження полягає в тому, щоб дослідити та обґрунтувати теоретичні засади й розробити практичні рекомендації щодо регулювання міграційної мобільності молоді в умовах цифрової трансформації економіки та інноваційних змін у сфері зайнятості. Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання: 1) дослідити сутність поняття «міграційна мобільність молоді» в контексті цифрових трансформацій та визначити його співвідношення з концепціями «цифрової міграції» та «віртуальної мобільності»; 2) розкрити вплив цифровізації та інноваційних форм зайнятості на характер міграційної мобільності української молоді; 3) обґрунтувати пріоритетні напрями вдосконалення державної політики регулювання міграційних процесів молоді з урахуванням викликів війни та можливостей цифрової економіки.

Вклад основного матеріалу. В умовах глобального розгортання Індустрії 4.0 та цифровізації економіки відбувається фундаментальна трансформація природи міграційних процесів, що вимагає переосмислення класичних підходів до визначення сутності «міграційної мобільності молоді». Традиційно в науковій літературі (праці Лібанової Е., Садової У., Біль М., Мульської О., Васильців Т. та ін. [2; 4; 5; 6; 7; 8]) міграційну мобільність розглядали крізь призму просторово-часових координат як здатність і готовність населення до зміни місця проживання задля задоволення економічних, соціальних чи особистісних потреб.

Однак цифровізація вносить суттєві корективи у цю дефініцію, розмиваючи чіткі межі між «переміщенням» і «перебуванням».

У контексті цифрових трансформацій міграційна мобільність молоді набуває ознак гібридності та екстериторіальності. Вона перестає бути виключно фізичним актом перетину адміністративних кордонів і трансформується у складний соціально-економічний

феномен, де фізична присутність працівника може не співпадати з юрисдикцією його економічної активності. Молодь, як найбільш адаптивна страта, першою інтегрує цифрові інструменти у свої життєві стратегії, що призводить до появи нових форм мобільності, які не фіксуються традиційною статистикою. Сучасні дослідники акцентують увагу на тому, що цифрові платформи (freelance marketplaces, digital nomads hubs) виступають не лише інструментом пошуку роботи, а й «віртуальними коридорами» мобільності, які дозволяють молоді інтегруватися у глобальні ринки праці без зміни фізичної локації.

Для глибшого розуміння цих процесів доцільно розмежувати поняття «цифрова міграція» (digital migration) та «віртуальна мобільність» (virtual mobility), які часто вживаються як синоніми, проте мають відмінну природу. Цифрова міграція зазвичай описує фізичне переміщення фахівців, чия діяльність базується на цифрових технологіях (наприклад, релокація IT-спеціалістів), або ж використання цифрових слідів (big data) для аналізу міграційних потоків. Натомість віртуальна мобільність є феноменом заміщення фізичного переміщення цифровою комунікацією, що дозволяє суб'єкту отримувати досвід (освітній, професійний, культурний) іншого середовища, залишаючись у своїй країні. У цьому контексті міграційна мобільність молоді сьогодні є інтегральним поняттям, що охоплює спектр станів від потенційної готовності до віртуальної співпраці (без виїзду) до реальної фізичної еміграції, спрощеної цифровими інструментами. Цифровізація перетворює міграцію з «разового акту» (виїзд назавжди) на перманентний, гнучкий процес «циркуляції», де молода людина може одночасно перебувати в кількох соціально-економічних полях. Трансформації змісту міграційної мобільності молоді під впливом цифровізації відображає таблиця 1.

З аналізу таблиці 1 можна зробити висновок, що під впливом цифрових трансформацій сутність міграційної мобільності молоді еволюціонує від лінійного процесу фізичного переміщення до багатовимірної моделі мережевої взаємодії. Характерною особливістю при цьому стає зміна ролі простору: якщо раніше територія була обмежуючим фактором, то в умовах цифровізації вона стає варіативною змінною. Цифрові інструменти

Таблиця 1 – Сутність та зміст міграційної мобільності молоді на тлі цифрових трансформацій зайнятості

Виміри аналізу (зріз)	Традиційний підхід (доцифрова епоха)	Зміст в умовах цифрових трансформацій (сучасний підхід)
Просторовий	Фізичне переміщення особи через адміністративні кордони (зміна місця проживання/реєстрації).	Детериторіалізація: розрив зв'язку між місцем проживання та місцем праці. Виникнення «цифрового кочівництва» (digital nomadism) та віртуальної присутності.
Часовий	Чіткий поділ на тимчасову (сезонну, маятникову) та стаціонарну (постійну) міграцію.	Гібридність та флюїдність: межі між тимчасовим перебуванням і постійним життям розмиваються; можливість працювати в іншому часовому поясі без фізичної адаптації.
Економічний (трудоий)	Повна зміна ринку праці: вихід з національного ринку і вхід на іноземний ринок праці.	Мультизайнятість: одночасна участь у національному та глобальному ринках праці (наприклад, проживання в Україні, робота на закордонну платформу).
Соціальний	Розрив соціальних зв'язків з батьківщиною, необхідність повної асиміляції в новому середовищі.	Транснаціоналізм: підтримка активних соціальних, професійних та родинних зв'язків через цифрові канали (Zoom, месенджери), ефект «присутності у відсутності».
Інституційний	Регулювання через візові режими, дозволи на роботу, фізичний прикордонний контроль.	«Сіра зона» регулювання: складність оподаткування та правового захисту віртуальних мігрантів; виникнення е-резидентства як форми віртуального громадянства.

Джерело: розроблено автором на основі узагальнення наукової думки [1-12].

дозволяють молоді реалізовувати міграційні прагнення у формі «віртуальної мобільності», отримуючи доходи з-за кордону без фізичної еміграції, що, з одного боку, знижує демографічні втрати країни-донора, а з іншого – виводить частину економічної активності з-під тиску національного податкового регулювання. Тому сучасну міграційну мобільність молоді варто розглядати не тільки в якості соціодемографічного явища, а й бачити в ній прояв складного соціотехнічного процесу, який вимагає нових, гнучких інструментів управління і впливу з позицій перспектив національної безпеки.

Цифровізація економіки та поширення інноваційних форм зайнятості (гіг-економіка, платформна зайнятість, фриланс) виступають сьогодні потужними каталізаторами трансформації міграційної поведінки української молоді. На відміну від попередніх хвиль міграції, сучасна ситуація характеризується розривом між місцем отримання доходу та місцем проживання. Для української молоді, яка перебуває в умовах воєнного стану та економічної нестабільності, цифрові інструменти стали ключовим механізмом адаптації, що суттєво змінило напрями та характер мобільності.

Змінилися масштаби залучення молоді до цифрової зайнятості. Втрата робочих місць у традиційних секторах підштовхнула значну частину молоді до переходу в онлайн-сегмент. Це призвело до феномену «прихованої міграційної активності»: молоді люди можуть фізично залишатися в Україні, але економічно бути інтегрованими в ринки праці країн ЄС чи США. Це породжує специфічні виклики для України, зокрема тінізацію доходів та складність їх адміністрування, оскільки заробіток, отриманий на іноземних платформах, часто не потрапляє в правове поле України.

Одночасно трансформувалися напрями мобільності. Якщо раніше міграційні потоки були орієнтовані на країни з вищим рівнем життя, то цифрова зайнятість

робить географічний вектор менш значущим. Молодь обирає локації для проживання, керуючись критеріями безпеки та вартості життя, тоді як «цифровий маршрут» праці може вести до замовників у будь-якій точці світу.

Кардинально змінився характер зайнятості молоді, що безпосередньо пов'язано з появою нових професій. Розвиток технологій породив попит на спеціалістів, чия робота не прив'язана до фізичного офісу. Наприклад, такі професії як Data Scientist, AI-тренер, спеціаліст з кібербезпеки дозволяють виконувати високоінтелектуальну роботу з будь-якої точки світу, що стимулює «віртуальний відтік інтелекту» – роботу на іноземній економіці без фізичної еміграції. Інша група професій, що виникла на хвилі розвитку платформної економіки – SMM-спеціаліст, таргетолог, UI/UX дизайнер, контент-мейкер – закріпила проектну роботу, фриланс-зайнятість як основну модель для багатьох молодих українців. Це полегшує спосіб життя «цифрового кочівника» і водночас посилює ризики *прекарізації праці* (йдеться про відсутність соціальних гарантій, стабільності доходів та втрату зв'язку з національною пенсійною системою).

Для тих, хто виїхав за кордон, цифрова зайнятість стала способом уникнути професійної деградації, дозволяючи працювати за фахом дистанційно. Водночас це створює новий виклик – необхідність гармонізації податкового законодавства з країнами ЄС для уникнення подвійного оподаткування релокованої молоді. Таким чином, інноваційні форми зайнятості створюють для молоді можливості, але для держави формують складний комплекс нових проблем, пов'язаних із регулюванням молодіжної міграції, оподаткуванням трудової діяльності та соціальним захистом.

Нижче наведено узагальнюючу таблицю 2, що деталізує ці трансформаційні впливи.

Таблиця 2 - Цифровізація як фактор інноваційних змін у зайнятості та мобільності молоді

Напрями впливу цифровізації	Інноваційні форми зайнятості та нові професії	Наслідки для зайнятості молоді	Наслідки для міграційної мобільності
Технологічна трансформація робочих місць Автоматизація рутинних процесів, впровадження ШІ, перехід на хмарні технології управління проектами.	Нові професії: Data Scientist, AI-тренер, спеціаліст з кібербезпеки, оператор дронів, BIM-проектувальник. Форми: Віддалена штатна робота (Remote work).	Зростання попиту на STEM-навички та soft skills (адаптивність). Можливість працевлаштування без прив'язки до офісу. Зниження бар'єрів входу на ринок для студентів.	Зменшення потреби у фізичній еміграції заради пошуку високотехнологічної роботи. Розвиток «віртуальної мобільності» замість фізичної.
Розвиток платформної економіки (Gig-економіки) Створення глобальних маркетплейсів праці, що з'єднують виконавця та замовника напромау.	Нові професії: Контент-мейкер, SMM-спеціаліст, таргетолог, UI/UX дизайнер, онлайн-репетитор. Форми: Фриланс, проектна робота.	Гнучкий графік, можливість поєднувати роботу з навчанням. Відсутність стабільності доходів та соціального пакету (відпустки, лікарняні).	Формування прошарку «глобальних фрилансерів», не прив'язаних до національного ринку. Легкість релокації без втрати джерела доходу.
Глобалізація освітнього та професійного простору Доступ до міжнародних освітніх платформ (Coursera, Udemy) та професійних мереж (LinkedIn).	Нові професії: Спеціаліст з e-commerce, менеджер маркетплейсів, аналітик Big Data. Форми: Аутсорсинг, аутстафінг.	Швидке набуття актуальних компетенцій, не представлених у класичній освіті. Підвищення конкурентоспроможності на світовому ринку.	Стимулювання освітньої міграції (віртуальної та фізичної). Зростання вимог до мобільності: готовність до переїзду заради кар'єрного росту в ТНК.
Цифровізація державних та адміністративних послуг Впровадження режимів «Дія.City», e-Residency, цифрових віз для номадів.	Нові професії: Спеціаліст з GovTech, консультант з цифрової трансформації. Форми: Цифрове підприємництво, стартапи.	Спрощення реєстрації бізнесу та ведення підприємницької діяльності. Легалізація доходів від IT та креативних індустрій.	Створення умов для «циркуляції мізків» — повернення молоді в правове поле України навіть за умови фізичного перебування за кордоном.

Джерело: систематизовано автором.

Пошук прийнятних методів регулювання міграційної мобільності молоді в умовах цифровізації потребує звертання до вивчення корисного зарубіжного досвіду. Вивчення та систематизація такого досвіду засвідчує доцільність переходу від адміністративних обмежень до сервісних екосистем. Зазначене дозволяє виокремити такі ключові підходи:

1) модель «віртуального громадянства» (Естонія), яка через програму e-Residency відокремлює економічну активність від фізичного місця проживання, дозволяючи утримувати молодь у національному податковому полі дистанційно;

2) модель «інфраструктурного тяжіння» (Португалія, Німеччина), що передбачає створення спеціальних візових режимів (Digital Nomad Visa, Chancenkarte) та пільгових умов для залучення мобільних талантів і цифрових кочівників;

3) модель «мережевої ретенції» (Ірландія), спрямована на перетворення діаспори з втраченого ресурсу на інструмент розвитку через стратегію Global Irish, яка залучає мігрантів як менторів та інвесторів.

Елементи такого досвіду уявляються корисними для України з позицій формування повоєнної міграційної політики, оскільки підтверджують необхідність впровадження інституту «цифрового резидентства» для легалізації доходів українців за кордоном, створення платформи для проактивної взаємодії з діаспорою та запуску грантових програм підтримки кар'єри, що забезпечить конкурентоспроможність національної юрисдикції в боротьбі за людський капітал.

На нашу думку, вдосконалення державної політики регулювання міграційної мобільності молоді в Україні вимагає кардинального перегляду самої її філософії: переходу від адміністративного контролю за фізичним переміщенням до гнучкого управління економічною та інтелектуальною залученістю в умовах цифрової економіки. Узагальнення передового світового досвіду та аналіз поточної ситуації свідчать, що в умовах війни та повоєнного відновлення ключовим завданням держави стає не стільки запобігання фізичному виїзду, скільки створення конкурентних переваг для збереження молоді в українському правовому, економічному та культурному полі, незалежно від її географічної локації.

Першочерговим напрямом має стати інституціоналізація механізмів «*віртуального повернення*» та *цифрового резидентства*. Спираючись на успішні практики країн Балтії, Україні доцільно імплементувати модель, за якої молоді громадяни, що вимушено або добровільно перебувають за кордоном, зберігають статус податкових резидентів та економічних агентів своєї країни. Це передбачає розширення функціоналу цифрових екосистем (на кшталт «Дія.City») на індивідуальний рівень, що дозволить легалізувати дистанційну зайнятість молоді на іноземних ринках через українську юрисдикцію. Такий підхід дозволить трансформувати проблему «відтоку мізків» у керовану «циркуляцію мізків», перетворюючи мігрантів на донорів національного бюджету.

Другим стратегічним пріоритетом може стати створення державної цифрової платформи для системної взаємодії з молодіжною діаспорою, за аналогією до стратегій, реалізованих країнами з великою історією

еміграції (зокрема Ірландією). Пасивне очікування репатріації в умовах глобальної конкуренції за таланти є неефективним. Держава повинна проактивно інтегрувати інтелектуальний потенціал діаспори в процеси відновлення вже сьогодні, створюючи «єдине цифрове вікно» для залучення молоді до менторства, експертної підтримки реформ, волонтерських та інвестиційних проєктів. Це дозволить зберегти ідентичність та професійний зв'язок мігрантів з батьківщиною, що є необхідною передумовою для їх майбутнього фізичного повернення.

Третім напрямом регулювання міграційних процесів з участю молоді вважаємо формування внутрішніх економічних стимулів для протидії агресивним політикам залучення талантів, які застосовують нині розвинені країни Західної Європи. Розуміючи, що конкуренція виключно рівнем поточної оплати праці є ускладненою, державна політика має фокусуватися на інструментах «відкладеної вигоди» та соціальних ліфтах. Йдеться про розробку цільових грантових програм для старту кар'єри, пільгове іпотечне кредитування для молоді, радикальну дерегуляцію підприємницької діяльності. Усунення бюрократичних бар'єрів та цифровізація адміністративних послуг мають стати основою нової сервісної моделі держави, де зручність ведення бізнесу та взаємодії з владою стануть вагомим аргументом на користь вибору України як місця для життя, праці, кар'єрного зростання.

Висновки. Проведене дослідження регулювання міграційної мобільності молоді на тлі цифровізації та інновацій у зайнятості дозволило дійти низки висновків, що підтверджують ключові положення статті.

По-перше, доведено, що під впливом цифрових трансформацій сутність міграційної мобільності молоді кардинально змінилася. Вона еволюціонувала від традиційного лінійного процесу фізичного переміщення до багатовимірної моделі, що поєднує елементи віртуальної мобільності, цифрового кочівництва та транснаціональної зайнятості. Це вимагає переходу від класичних підходів до регулювання, орієнтованих на контроль кордонів, до нових, що враховують екстериторіальність цифрової праці.

По-друге, встановлено, що цифровізація та інноваційні форми зайнятості справляють подвійний, часто суперечливий вплив на міграційну поведінку української молоді. З одного боку, вони створюють передумови для утримання талантів в Україні через віддалену роботу на глобальних ринках. З іншого – спрощують фізичну релокацію та стимулюють «віртуальний відтік мізків», посилюючи ризики для національної економіки та демографічної безпеки в умовах війни.

По-третє, на основі аналізу міжнародного досвіду та внутрішніх викликів обґрунтовано пріоритетні напрями вдосконалення державної політики. Замість спроб адміністративно обмежити виїзд, держава має сфокусуватися на створенні конкурентної юрисдикції. Основними інструментами є впровадження інституту «цифрового резидентства» для віртуального повернення молоді в економічне поле України, створення державної цифрової платформи для системної взаємодії з діаспорою, а також формування внутрішніх стимулів (грантів,

пільгового кредитування) для протидії зовнішньому «полюванню на таланти».

Перспективи подальших наукових пошуків пов'язуємо з поглибленням дослідження специфіки віртуальної мобільності молоді та розробкою стратегій регулювання молодіжної міграції з позицій національної безпеки.

Список літератури

1. Бараник З. П., Романенко І. О. Інтелектуальна міграція як об'єкт статистичного дослідження. *Ефективна економіка*. 2014. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3096>.
2. Біль М. М., Махонюк О. В., Мульська О. П., Бараняк І. Є., Карп'як М. О. Міграційна мобільність молоді: результати соціологічного дослідження та нові виклики в умовах війни: науково-аналітична доповідь / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2022. 72 с.
3. Краус Н. М., Краус К. М., Манжура О. В. Професії майбутнього у віртуальній реальності інноваційно-цифрового простору. *Бізнес Інформ*. 2019. № 1. С. 132–138.
4. Лібанова Е. М., Позняк О. В., Цимбал О.І. Масштаби та наслідки вимушеної міграції населення України внаслідок збройної агресії Російської Федерації. *Демографія та соціальна економіка*. 2022. № 2 (48). С. 37–57. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2022.02.037>.
5. Міграційна мобільність молоді: результати соціологічного дослідження та нові виклики в умовах війни / наук. ред. У. Я. Садова; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2022. 72 с.
6. Міграційні втрати молоді та ресурсний потенціал повоєнної відбудови України: моделювання взаємовпливів та інструментарій посилення резильєнтності: монографія [Електронне видання] / за ред. Т. Г. Васильців; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2024. 350 с.
7. Міграційні явища та процеси: поняття, методи, факти: довідник / за ред. У. Я. Садової. 2-ге вид., доп. і перероб. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», 2018. 226 с.
8. Міграція в умовах трансформації регіональних ринків праці України: механізми регулювання / наук. ред. У. Я. Садова; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2019. 263 с.
9. Мульська О. П., Левицька О. О., Куцик В. І. Державна політика забезпечення інноваційних форм зайнятості в умовах цифровізації економіки. *Регіональна економіка*. 2020. № 3 (97). С. 81–90. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2020-3-9>.
10. Пищуліна О. Цифрова економіка: тренди, ризики та соціальні детермінанти. Київ: Центр Разумкова, 2020. 274 с.
11. Семикіна М. В., Сікорак В. І., Сікорак І. О. Інноваційні зміни у змісті праці та зайнятості в умовах діджиталізації та руху в ЄС. *Науковий вісник Львівської академії. Серія: Економіка, менеджмент та право*. 2023. Вип. 8. С. 29–40. URL: <https://fmnzb.sfa.org.ua/wp-content/uploads/2023/06/5.pdf>.
12. Уманець Т., Шаталова Л. Формування нових форм нестандартної зайнятості населення в умовах цифровізації. *Scientific Collection «InterConf+»*. 2022. № 27 (133). Р. 32–46. DOI: <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.11.2022.003>.

References (transliterated)

1. Baranyk, Z., & Romanenko, I. (2014). Intelektualna mihratsiia yak ob'iekt statystychnoho doslidzhennia [Intellectual migration as an object of statistical research]. *Efektivna ekonomika*, 6. Retrieved

from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3096> [in Ukrainian].

2. Bil, M., Makhoniuk, O., Mulska, O., Baraniak, I., & Karpiak, M. (2022). *Mihratsiina mobilnist molodi: rezultaty sotsiologichnoho doslidzhennia ta novi vyklyky v umovakh viiny* [Youth migration mobility: results of sociological research and new challenges in war conditions]. Lviv: Dolishnyi Institute of Regional Research of NAS of Ukraine [in Ukrainian].
3. Kraus, N., Kraus, K., & Manzura, O. (2019). Profesii maibutnyoho u virtualnii realnosti innovatsiino-tyfrovoho prostoru [Professions of the future in the virtual reality of innovative-digital space]. *Biznes Inform*, 1, 132–138 [in Ukrainian].
4. Libanova, E., Pozniak, O., & Tsybal, O. (2022). Mashtaby ta naslidky vymushenoї mihratsii naselennia Ukrainy vnaslidok zbroinoї ahresii Rosiiskoi Federatsii [Scale and consequences of forced migration of the population of Ukraine as a result of the armed aggression of the Russian Federation]. *Demography and Social Economy*, 2(48), 37–57. <https://doi.org/10.15407/dse2022.02.037> [in Ukrainian].
5. Sadova, U. (Ed.). (2022). *Mihratsiina mobilnist molodi: rezultaty sotsiologichnoho doslidzhennia ta novi vyklyky v umovakh viiny* [Youth migration mobility: results of sociological research and new challenges in war conditions]. Lviv: Dolishnyi Institute of Regional Research of NAS of Ukraine [in Ukrainian].
6. Vasylytsiv, T. (Ed.). (2024). *Mihratsiini vtraty molodi ta resursnyi potentsial poviiennoi vidbudovy Ukrainy: modeliuвання vzaïemovplyviv ta instrumentarii posylennia rezylïentnosti* [Migration losses of youth and resource potential of post-war reconstruction of Ukraine: modeling of mutual influences and tools for strengthening resilience]. Lviv: Dolishnyi Institute of Regional Research of NAS of Ukraine [in Ukrainian].
7. Sadova, U. (Ed.). (2018). *Mihratsiini yavyshecha ta protsesy: poniattia, metody, fakty* [Migration phenomena and processes: concepts, methods, facts]. Lviv: Dolishnyi Institute of Regional Research of NAS of Ukraine [in Ukrainian].
8. Sadova, U. (Ed.). (2019). *Mihratsiia v umovakh transformatsii rehionalnykh rynkiv pratsi Ukrainy: mekhanizmy rehuliuвання* [Migration in the conditions of transformation of regional labor markets of Ukraine: mechanisms of regulation]. Lviv: Dolishnyi Institute of Regional Research of NAS of Ukraine [in Ukrainian].
9. Mulska, O., Levytska, O., & Kutsyk, V. (2020). Derzhavna polityka zabezpechennia innovatsiinykh form zainiatosti v umovakh tsyfrovizatsii ekonomiky [State policy of ensuring innovative forms of employment in the conditions of digitalization of the economy]. *Regional Economy*, 3(97), 81–90. <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2020-3-9> [in Ukrainian].
10. Pyshchulina, O. (2020). *Tsyfrova ekonomika: trendy, ryzyky ta sotsialni determinanty* [Digital economy: trends, risks and social determinants]. Kyiv: Razumkov Centre [in Ukrainian].
11. Semykina, M., Sikoraka, V., & Sikoraka, I. (2023). Innovatsiini zminy u zmisti pratsi ta zainiatosti v umovakh didzhytalizatsii ta rukhu v YeS [Innovative changes in the content of labor and employment in the conditions of digitalization and movement to the EU]. *Scientific Bulletin of Flight Academy. Series: Economics, Management and Law*, 8, 29–40. Retrieved from <https://fmnzb.sfa.org.ua/wp-content/uploads/2023/06/5.pdf> [in Ukrainian].
12. Umanets, T., & Shatalova, L. (2022). Formuvannia novykh form nestandardnoi zainiatosti naselennia v umovakh tsyfrovizatsii [Formation of new forms of non-standard employment of the population in conditions of digitalization]. *Scientific Collection «InterConf+»*, 27(133), 32–46. <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.11.2022.003> [in Ukrainian].

Надійшла (received) 17.02.2025

Відомості про авторів / About the Authors

Дороніна Ольга Анатоліївна (Doronina Olga) – доктор економічних наук, професор, Донецький національний університет імені Василя Стуса, завідувач кафедри менеджменту та поведінкової економіки, м. Вінниця, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7430-4881>; тел.: (050) 268-01-70; e-mail: o.doronina@donnu.edu.ua